

Anestezie je běžná, přesto se jí lidi bojí

V České republice anestezii poprvé použil Celestýn Opitz v Nemocnici Milosrdných bratří v Praze Na Františku již 7. února 1847. O sto let později vzniklo při Ústřední vojenské nemocnici Praha první anesteziologické pracoviště v Česku.

Přesto i po více než sto šedesáti letech praxe jsou stále mezi lidmi obavy o bezpečnost v průběhu narkózy, a to i přesto, že v České republice anesteziologové ročně provedou asi 850 tisíc anestezí, z toho je podáno přibližně 100 tisíc anestezí ročně

Na anestezii lidí děsí hlavně to, že nevědí, co se s nimi v průběhu operace děje

MUDr. Jan Brázda

pacientům v dětském věku. „Lidé mají obecně strach ze ztráty kontroly nad sebou samými a na anestezii je děsí hlavně to, že nevědí, co se s nimi v průběhu operace děje.“ vysvětluje nejčastější příčiny obav z anestezie MUDr. Jan Brázda z Anesteziologicko-resuscitačního oddělení Nemocnice Mělník, kterou provozuje společnost Mediterra.

Na začátku byl éter

Pod pojmem anestezie si asi většina lidí představí nejprve celkové usnutí, tedy narkózu. Ta je lékařem zvolena pro výkony, u nichž je nutné svalové uvolnění a nehybnost pacienta. Ten je při celkové narkóze v umělého spánku, nevnímá nic z toho, co se okolo něj děje, a necítí žádnou bolest.

Prvním použitým celkovým anestetikem byl éter, který se však už pro své nežádoucí účinn-

MUDr. Jan Brázda

Illustrace: foto: Profimedia.cz

ky nepoužívá. S lokální anestézí se setkáváme často například u zubaře. Jejím působením je znečtivěna jen určitá část těla a pacient zůstává při vědomí, ale žádnou bolest necítí.

Co se děje v těle

Existuje několik typů lokální anestezie, které se liší podle způsobu podání. „Místní anestetika jsou látky, které přerušují vodivost nervového vlákna pro nervový vzruch. Stejný účinek má například i lokální působení chladu nebo mrazu.“ dodává MUDr. Jan Brázda.

Lidé se často celkové anestezie obávají, protože nevědí, co se s nimi během ní děje.

Celková anestezie uvede člověka do umělého spánku pomocí léků a anesteziologických plynů působících na centrální nervový systém. Nejznámějším plyným anestetikem je oxid dusný, bezbarvý plyn nasládlé chuti, který je běžně známý pod pojmem rajský plyn.

V současné době je nejpožívanějším inhalačním anestetikem látka zvaná isofluran. Při inhalování anestetik putují plyny do plic a dýchacích cest, odkud se

dostávají do krve, která je dopravená až do mozku a k orgánům.

Při anestezii zaváděné nitrožilně dochází k rychlejšímu usnutí pacienta. Většina lidí usne do deseti vteřin a jejich organismus přestává vnímat všechny podněty. Anesteziolog pacienta díky přístrojům po celou dobu zákroku hlídá a po probuzení se postará, aby dostal správnou dávku léků proti bolesti.

Proč se bojíme

„V dnešní době jsou lékaři schopni ušít každému pacientovi anestezii přímo na tělo podle je-

ho diagnózy, věku a případných zdravotních rizik. Není tedy důvod k jakýmkoliv obavám.“ doplňuje MUDr. Jan Brázda. Přestože anestezie přinesla lidem velkou úlevu, běžně vzbuzuje u pacientů strach.

Lidé se často obávají, že se z narkózy už neprobudí nebo že jim anestezie způsobí nevratné poškození mozku. Lékaři sice připouštějí, že se mozek z narkózy určitou dobu vzpamatovává a s přibývajícím věkem na to potřebuje více času, ve většině případů ale není důvod k obavám. „K úmrtí v narkóze či po nar-

Věděli jste, že...

První záznamy o celkové anestezii se datují do dob Sumerů či Babyloňanů 3500 př. n. l., kteří za tímto účelem používali opiaty z mléka nedozrálých makovic

Éterovou narkózu podal poprvé pacientovi americký zubař William T. G. Morton 16. října 1846

V Čechách anestezii poprvé použil Celestýn Opitz v Nemocnici Milosrdných bratří v Praze Na Františku již 7. února 1847

kóze sice občas dochází, se samotnou anestézií však v drtivé většině případů nesouvisí. Příčinou totiž bývá pacientova diagnóza.“ vysvětluje MUDr. Jan Brázda. Mezi relativně časté, ale ne závažné nežádoucí účinky anestezie patří například nevolnost, únava, pocit škrábání v krku, bolesti hlavy či svalů.

„Lidé se také často mylně domnívají, že brnění, snížená citlivost v končetinách či omezení pohybu jsou následkem celkové anestezie, ty však bývají mnohem častěji důsledkem polohy při operaci.“ dodává MUDr. Jan Brázda.

Ulehčuje těžké situace

Ačkoli je přirozené, že se lidé bojí neznámého a mají strach ze ztráty kontroly nad tělem, anestezie je tu především proto, aby nám těžké situace ulehčila. Vždy je ale nesmírně důležité nepodceňovat rizikové faktory a řídit se svědomitě doporučeními lékaře.

„Pokud vás čeká celková anestezie a máte před zákrokem obavy, určitě se nebojte promluvit si o tom s lékařem či anesteziologem.“ uzavírá MUDr. Jan Brázda.

**Stranu připravil
Václav Pergl**

Čemu se vyhnout před narkózou

Před každou plánovanou anestezií by měl lékař pacienta vyšetřit.

Součástí předoperační kontroly je vždy sesbírání informací potřebných k bližší analýze zdravotního stavu pacienta. Toto vyšetření je poté zhodnoceno anesteziologem a po domluvě s pacientem je zvolen nejvhodnější postup.

■ Před operací je nutné přestat kouřit, protože kouření zvyšuje riziko komplikací až 4x a také zhoršuje schopnost regenerace. Aby se riziko snížilo, je nutné přestat s kouřením minimálně dva týdny před operací, ideálně ovšem dva měsíce.

■ Pacientům s vyšší hmotností je doporučováno snížení váhy, obezita při narkóze představuje velké riziko, protože zatěžuje kardiovaskulární systém a činí

komplikovanější i aplikaci anestezie.

■ Před anestezií si nechte zkontrolovat stav chrupu, aby se zjistilo, zda netrpíte chronickým zánětem. Ten totiž zatěžuje imunitní systém a bakterie a jejich toxiny se ze zubního váčku mohou šířit dál krevní cestou.

Nejíst, nepít

■ Večer před operací nejzte, šest hodin před výkonem nepijte, protože dochází k vyřazení obranných reflexů a hrozí riziko vdechnutí žaludečního obsahu. Děti podléhají dehydrataci rychleji, proto jim smí být podávány číré tekutiny ještě dvě hodiny před operací.

■ Odstraňte snímatelné zubní náhrady či rovnátka, při zákroku by mohly zapadnout do hrtanu.

■ Stejně postupujte v případě náušnic, prstýnků, řetízků či čoček, které by mohly být zdrojem infekce, a v případě použití přístroje s elektrickým výbojem by mohlo dojít k popálení kůže.

■ Ženy jsou povinny informovat lékaře o možném těhotenství.

Nehty nesmí být nalakovány

■ Ženy musejí být odlícené a mít odlakované nehty, aby nedocházelo ke zkreslení či zne-možnění monitorování okysličení krve, které se měří právě na lůžcích pod nehty.

■ Pacient se před operací musí svědomitě řídit doporučením anesteziologa a je povinen mu nahlásit všechny léky, které pravidelně užívá.